

PUBLIKAČNÍ ETIKA

VÝZNAM PUBLIKAČNÍ ETIKY

- obecné etické principy výzkumu vs. publikační etika
- témata publikační etiky
  - integrita publikovaného obsahu
  - spravedlivé a transparentní přiznání autorství
  - řešení konfliktů zájmů
  - korektní odkazování na zdroje
  - procesy recenzování a redakční rozhodování
- Committee on Publication Ethics ([COPE](#))

AUTORSTVÍ

- kdo je autor?
- [Taxonomie rolí přispěvatelů \(CRediT\)](#)
- [Mezinárodní směrnice pro autorství \(ICMJE\)](#)
  - významný příspěvek k provedení výzkumu
  - zapojení do psaní manuskriptu nebo jeho kritické revize
  - souhlas s finální verzí manuskriptu
  - odpovědnost za všechny aspekty práce
- autor musí splňovat **všechna kritéria současně**
- pokud nesplňuje, není mezi autory, ale jeho příspěvek by měl být uznán

PŘESTUPKY
SPOJENÉ S
AUTORSTVÍM

- **gift /honorary authorship**
- **ghost authorship**
- prevence: transparentní domluva co nejdříve, ještě před započítáním práce na výzkumu ([nástroj Tenzing](#))
- zohlednit mocenskou nerovnováhu
- [How to handle authorship disputes: a guide for new researchers](#)
- Fine, M. A., & Kurdek, L. A. (1993). Reflections on determining authorship credit and authorship order on faculty-student collaborations. *American Psychologist*, 48(11), 1141–1147.
  - beneficence, spravedlnost, paternalismus

POCHYBNÉ PRAKTIKY

zdroje problémů

honest mistakes

nedbalost

vědomé přestupky

dvě třídy přestupků

hrubé porušení etiky (scientific misconduct)

sporné postupy (questionable research practices)

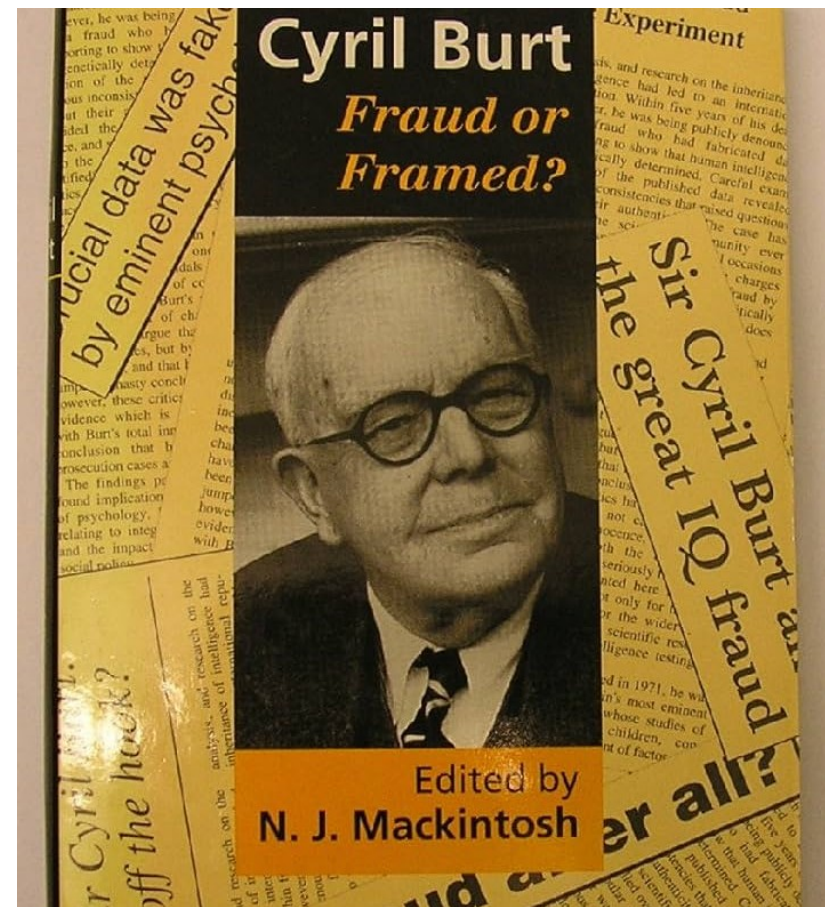

FALŠOVÁNÍ A FABRIKACE DAT

z historie vědy i její
současnosti známo mnoho
případů

skutečný výskyt je obtížné
odhadnout

výrazně narušuje důvěru
veřejnosti ve vědu

SCIENTIFIC MISCONDUCT

- podstatný je **záměr klamat**
- kromě fabrikace dat/výsledků
  - zkreslování, falšování
  - oportunistická analýza dat (dodatečná úprava vzorku, “dojení“ dat, cherry picking, dodatečné formulace hypotéz, účelová interpretace výsledků)
  - selektivní reportování
  - plagiátorství
  - zneužití důvěrných informací
  - chybné vykazování autorského podílu

OPEN SCIENCE JAKO PREVENCE

- Nosek, B. A., Alter, G., Banks, G. C., Borsboom, D., Bowman, S. D., Breckler, S. J., Buck, S., Chambers, C. D., Chin, G., Christensen, G., Contestabile, M., Dafoe, A., Eich, E., Freese, J., Glennerster, R., Goroff, D., Green, D. P., Hesse, B., Humphreys, M., . . . Yarkoni, T. (2015). Promoting an open research culture: Author guidelines for journals could help to promote transparency, openness, and reproducibility. *Science*, 348(6242), 1422–1425.
  - **transparentnost, otevřenost a reprodukovatelnost**
- Centre for Open Science - [stupně implementace jednotlivých prvků OS](#)

PLAGIÁTORSTVÍ

- úmyslné kopírování cizího textu a jeho vydávání za vlastní, nepřesné citování zdrojů, opomenutí citace některého využitého zdroje
- doslovné převzetí textu bez označení, že jde o doslovnou citaci
- převezmeme text a neparafrazujeme, ale jen stylisticky upravíme (příp. přeložíme)
- Kratochvíl, J. (2014). Jak citovat. Brno: Knihovna univerzitního kampusu MU.
- sporné postupy
  - salami slicing
  - recyklace publikací (autoplagiátorství)
  - reciproční citování, citační bratrstva
  - zkreslené citování

KONFLIKT ZÁJMŮ

- objektivita, nestrannost, integrita vědeckého bádání vs zájem třetích, často komerčních stran, ale může jít i o samotného výzkumníka
- navržení designu výzkumu tak, aby zvýšil šance na potvrzení své hypotézy
- selektivita při publikaci výsledků
- **dvojí role výzkumníka**
- **vždy upozornit na možný konflikt zájmů** (i ten, který my jako konflikt zájmů nevnímáme, ale ostatní by mohli)
- **prevence** - dodržování **principů otevřené vědy**, nezávislý dohled

ETICKÉ ASPEKTY VYUŽÍVÁNÍ NÁSTROJŮ AI VE VÝZKUMU

- ve směrnici ICMJE přidán odstavec věnovaný nástrojům AI
- hlavní zásadou **transparentnost a odpovědnost** za výsledky s použitím AI
- **AI je nástroj, ne autor** (nenese zodpovědnost)
- problematické odhalit, nedokazatelné, možné porušení autorských práv